

Motion

1978/79: 1820

av Eric Carlsson och Arne Magnusson om åtgärder mot alkoholmissbruk

Alkoholfrågan är vårt samhälles största sociala och medicinska problem. Det är också det största hotet mot mänsklig trygghet och personlig värdighet. Främst måste här påtalas hur konsumtionen av alkoholhaltiga drycker ökat kraftigt under senare år och nu blivit den högsta under hela 1900-talet.

År 1977 var konsumtionen p. person över 15 år drygt åtta liter hundraprocentigt ren alkohol. Till detta skall också läggas konsumtionen av hemtillverkat vin, sprit inköpt vid utlandsresor samt från hembränningen, som lär vara stor. Införandet av mellanölet, detta av bryggerinäringen och massmedia – främst TV – uppreklamerade gift, har lett till skador, som tyvärr är svåra att komma till rätta med. Många människor, främst barn och ungdom, har därav fått sin hälsa allvarligt försämrad. Vidare har det skapats ett beteendemönster, en glorifiering av supseden, som verkligen är beklämmande.

Att påstå, som en framstående politiker gjort – ”att alkoholen är en del av vår kultur och kommer så att förbli” – är ett skrämmande uttalande, som vittnar om dåligt samhällsmedvetande. Alkohol och kultur har intet gemensamt; där alkoholen går in, där går kulturen ut.

Vardagen visar den grymma verkligheten av hur alkoholbruket leder till missbruk och av hur antalet alkoholskadade stadigt ökar. Dessa är enligt socialstyrelsen nu ca 300 000 personer, men många skäl talar för att det blir flera.

Det finns uppgifter om att ca 20 % av vårdplatserna på våra sjukhus tas i anspråk av patienter med alkoholskador samt att mer än hälften av intagningarna till psykiatrisk vård beror på alkoholproblem. En undersökning i ett landsting om dödlighet och överdödlighet ger en skrämmande bild av alkoholens nedbrytande verkan. Av trafikolyckor med dödlig utgång har en tredjedel samband med alkoholförtäring. Tydligt är också att rattfylleriet ökat, med alla de risker ur trafiksäkerhetssynpunkt som följer därmed.

Fler och fler dricker mer och mer. Resultatet framgår av det anförda. Socialstyrelsens f. chef, professor Bror Rexed, har med skärpa påtalat allvaret med alkoholbruket: ”Alla undersökningar visar att missbruket av alkohol starkt påverkar sjuklighet och dödlighet. Missbrukare har en sjuklighet som är minst fem gånger högre än normalbefolkningen.” Dödligheten är naturligtvis hög som en följd av sjukdomstillstånden och uppskattas till 5 000 fall per år.

Antalet sjukdagar enligt försäkringskassan per försäkrad är närmare 23 dagar per år. Hur många av dessa sjukdagar som har samband med alkohol

redovisas numera aldrig, ej heller att alkoholen är vårt farligaste miljögift och det största hotet mot hälsan. Nog borde det vara en tankeställare att korttidsfrånvaron vid veckosluten är högst i de yngre åldersgrupperna. Vardagserfarenheten från arbetslivet bekräftar att bortovaro ofta har samband med "spritfester". Har man kommit så långt i toleransen mot alkoholbruket att det inte ens får nämnas längre? Problemen sopas under mattan, till skada för individ och arbetsliv, för människan och samhället.

Bruket av alkohol har fått en allt större plats i tillvaron med "skålfester" såväl till vardags som vid s. k. högtidliga tillfällen. De nedbrytande vanorna har också blivit ungdomens, det må sedan vara studenternas supande i nationshusets barer – som enligt tidningsreferat "gerett gott tillskott i kassan; studentnationens pub hade en guldålder till årsskiftet 1977–78 med 100-tals öldrickande studenter varje kväll – eller annan alkoholförtäring. Nu sedan folkölet blivit det starkaste av de ölsorter som kan inköpas i butiken har omsättningen gått ned till hälften," förklarar en bekymrad barmästare.

Och i ett annat referat heter det: "Ingen skolfest – utan fylla. Det blir ingen gemensam skolavslutning för niorna i år. Hem- och skolaforeningen krävde nämligen, att de som ville delta i festen måste vara nyktra och att de inte fick ta sprit eller öl med sig i bussen till festplatsen. Men, säger ordf. i föräldraföreningen, föräldrarnas nonchalans att inte ställa upp för en spritfri skolavslutning och att många struntar i vad deras barn gör efter skolavslutningen är märkligt. Ja, det finns till och med föräldrar som förser sina ungdomar med sprit. Och de ungdomar som inte vill vara med och supa blir utfrusna av kamraterna. Det är en skrämmande tendens."

Att barnfylleriet breder ut sig framgår med beklämmande tydlighet av följande referat: "Kraftigt berusade barn mellan 10-14 år blir allt vanligare problem. Under Valborgsmässöhelgen fick polisen titt och tätt rycka ut för att ta hand om 10-åringar som var så berusade att de inte kunde gå." Och det heter vidare "att fylleri, bråk och allmän oordning förekom hela natten. 27 personer omhändertogs men 100 hade behövt bli omhändertagna. Vad som förvärrade situationen betydligt var det utbredda barnfylleriet. Flickor och pojkar mellan 10-14 år låg redlösa på många håll där Valborg firades. Polisen efterlyser nu insatser från socialförvaltningen. Allt polisen i dag kan göra är att omhänderta de kraftigt berusade barnen, köra dem till polisstationen, ringa till föräldrarna och be dem komma och hämta sina barn. – Erfarenheterna visade dock att många föräldrar också var så kraftigt berusade, att de inte kunde ta sig ut och än mindre var villiga att åka till polisstationen."

Detta är den bittra verkligheten, som speglas i dessa tre referat. Hur hjälper man flickan och pojken som redan i 10-14-årsåldern börjat dricka mellanöl, som övergått till vin och starksprit och som i värsta fall blir narkomaner? Vilket stöd har dessa ungdomar fått i en äldre generations föredöme när det gäller alkohol? Spriten har blivit en del av levnadsmönstret. Det dricks vid festliga tillfällen och man dricker för att glömma. Massmedia med TV i spetsen driver en ansvarslös-ansingslös reklam för sprit och narkotika. Det

gäller i både nyhets- och s. k. underhållningsprogram. Och så detta ständiga tjat om att det är samhällets fel att man dricker – detta omyndigförklarande av människan och hennes egen vilja!

Det måste klart sägas ut att talet om "alkoholkultur" är ett förräderi mot individ och samhälle. Med skärpa måste framhållas att det är bruket av alkohol som leder till missbruk och alkoholskador. Här finns grunden till åtföljande narkotikaproblem och organiserad brottslighet.

Den viktigaste och säkraste vägen i kampen mot missbruket av alkohol är att söka minska alla former av alkoholkonsumtion. Här är det egna personliga ansvaret helt nödvändigt. Utan ett starkt och medvetet personligt ansvar, en egen insats, går det inte att klara alkoholproblemen, som är flera gånger vanligare än narkotikaproblemen.

Politikerna har också *sitt* ansvar. Tyvärr finns det här mycket av dubbelmoral: dels önskar man flera systembutiker, dels och samtidigt en utbyggnad av alkoholpoliklinikerna.

Ansvaret gäller också de s. k. forskarna. Skolöverstyrelsen har låtit göra en rad undersökningar om barns ökande alkoholkonsumtion – och om varför man dricker. Vill man bekämpa alkoholkonsumtionen och förhindra att barn använder sprit, måste frågeställningen bli: Varifrån kommer spriten? – det må sedan vara öl, vin eller annan spritdryck. Är det genom olaga inköp på systembolag där åldersgräns finns för inköp, är det särskilda "langare" som skaffar sprit och/eller är det tanklösa, ansvarslösa föräldrar? Oavsett vem som gjort sig skyldig till att barn och ungdom erhåller sprit, måste det framhållas att det är brott att förse barn och ungdom med sprit. Det är nödvändigt att polis och sociala myndigheter utreder hur barn kommer över sprit och att "langarna" – *alla* kategorier! – ställs till ansvar.

År 1979 skall ju vara barnens år, en väckarklocka, har det sagts. Under ett barnens år borde det vara självklart att alla krafter sättes in på att skydda barn och ungdom mot alkoholens nedbrytande krafter. Det gäller de ofödda barnen, som till ett antal av 300–400 per år drabbas av livsvariga skador som en följd av moderns alkoholbruk, och det gäller alla barn som på grund av slapphet och slentrian från föräldrar och myndigheter utsätts för alla de risker som följer spriten i spåren.

År 1979 – ett barnens år – måste bli det år då skolöverstyrelsen och skolmyndigheterna på alla nivåer går in för att värna barn och ungdom mot nedbrytande krafter som alkoholen utgör. Polisen och de sociala myndigheterna har ett samfällt ansvar i kampen mot barn- och ungdomsfilleri, så att langarna ställs till ansvar för brotten att förse barn och ungdom med sprit. Det måste också med skärpa betonas att staten med sitt rusdrycksmonopol har ett ansvar att bära för ett nyktert framtidssamhälle. Och var finns kyrkan i arbetet för ett bättre samhälle, för ett nyktert Sverige? Hem- och skolföreningarna samt elevorganisationerna måste också medverka. Elevföreningarna måste förstå att denna ständiga kritik av skolan ger misstro, vantrivsel och skolleda med åtföljande svårigheter – och alkoholproblem.

Också folkrörelserna har sitt ansvar för ökad trygghet för barn och ungdom. I folkrörelsernas barndom fanns en insikt om ansvaret och möjligheterna att ge ett alternativ till förnedring och passivitet. Av den traditionen finns inte mycket kvar. Vårdare och psykologer, institutioner och lokaler i all ära – men det är kampanda mot förflockning och låtgåvanor i arbetet mot alkoholen som behövs.

Det måste göras klart att det var det helnyktra alternativet som inom folkrörelserna lyfte människorna ur den misär och förnedring som spritbruket innebar vid 1800-talets slut och 1900-talets början. Den höga alkoholkonsumtion vi har i dag, med allt fler och allt yngre som dricker mer och mer, gör att krafttag måste till för att vända strömmen. Borttagandet av mellanölet var en viktig del i strävandena att skydda värnlösa människor mot det gift som alkoholen i den delen utgjorde.

Låt år 1979 – och varje år – bli ett barnens år, med en uppfordran att verka för att skydda barn och ungdom mot alkoholen, till gagn för hälsa och framtid!

Här har varje människa, varje organisation och varje institution sitt ansvar att bära – ett ansvar som man måste ta, om man menar allvar med talet om arbete för ökad trygghet för individ, hem och samhälle.

Med stöd av det anförda hemställes

att riksdagen anhåller att regeringen uppdrar åt berörda myndigheter att i enlighet med vad som i motionen anförts

1. skyndsamt vidtaga erforderliga åtgärder för att skydda barn och ungdom mot alkoholens skadeverkningar,
2. med kraft bekämpa "langningen" av alkoholhaltiga drycker.

Stockholm den 25 januari 1979

ERIC CARLSSON (c)

ARNE MAGNUSSON (c)